

ULKOASIAINMINISTERIÖ

Poliittinen osasto
POL-04 Timo Kantola

LÄHETE

18.06.2008

HEL6573-40

Eduskunta
Ulkoasiainvaliokunta

viite **UTP 14/2008 vp**

asia

Slovenian EU-puheenjohtajuuden raportti Euroopan turvallisuus- ja puolustuspolitiikasta

Valiokunnalle lähetetään oheisena perustuslain 97 §:n nojalla muistio Euroopan turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa koskevien asioiden käsittelystä Slovenian EU-puheenjohtajuuskaudella sekä puheenjohtajamaan englanninkielinen ETPP-raportti.

Yksikön päällikkö

Timo Kantola

Liitteet

muistio: "Euroopan turvallisuus- ja puolustuspolitiikka (ETPP) Slovenian puheenjohtajuuskaudella; Ranskan puheenjohtajuuden ETPP-mandaatti"

UTP 14/2008 vp

Euroopan turvallisuus- ja puolustuspolitiikka (ETPP) Slovenian puheenjohtajuuskaudella; Ranskan puheenjohtajuuden ETPP-mandaatti

Kukin EU:n puheenjohtajamaa antaa kautensa lopuksi Euroopan turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa koskevan raportin, jossa luodaan katsaus ETPP:ssa tapahtuneeseen kehitykseen kyseisen puheenjohtajamaan kaudella sekä annetaan toimeksianto seuraavalle puheenjohtajamaalle. Slovenian raportti, ml. Ranskan puheenjohtajuuskauden mandaatti, hyväksyttiin yleisten asioiden ja ulkosuhteiden neuvostossa 16.6.2008. Asiakirja toimitetaan tiedoksi Eurooppa-neuvostolle.

Slovenian raportissa käydään kattavasti läpi vuoden 2008 alkupuoliskolla esillä olleet ETPP-kysymykset. Tässä muistiossa nostetaan esiin raportin pääkohdat.

Slovenian kauden keskeiset ETPP-kysymykset

Kriisinhallintaoperaatiot

EU:lla on tällä hetkellä käynnissä yhteensä 12 siviilikriisinhallintaoperaatiota ja kaksi sotilaallista operaatiota.

Länsi-Balkanilla EULEX Kosovo on EU:n tähän asti suurin ja laaja-alaisin siviilikriisinhallinnan operaatio, johon osallistuu noin 1900 kansainvälistä asiantuntijaa. (Siitä tulee myös Suomen osallistumisen osalta suurin siviilikriisinhallintaoperaatio). EULEX Kosovo käynnistyy Kosovon uuden perustuslain astuessa voimaan ja sen on määrä kasvaa täyteen vahvuuteensa tulevana syksynä.

Bosnia-Hertsegovinan poliisioperaatio EUPM on saanut tuloksia aikaan sekä maan lainsäädännön että valtiorakenteiden kehittämisessä, mikä on näkynyt mm. poliisin toiminnassa järjestäytyntä rikollisuutta vastaan. EUPM:n mandaattia on jatkettu 31.12.2009 asti. Bosnia-Hertsegovinassa on edelleen käynnissä myös sotilaallinen kriisinhallintaoperaatio Althea, jonka mahdollisesta alasajosta keskustellaan vielä tämän vuoden aikana osana laajempaa poliittista kontekstia.

Afganistanin poliisioperaatio on pääsemässä käynnistysvaikeuksiensa yli. Sen on tarkoitus saavuttaa tavoitevahvuutensa (lähes 230 asiantuntijaa) kesäkuussa. Operaatio toimii laajasti eri puolilla maata. Unioni on päättänyt kasvattaa operaation henkilöstömäärää huomattavasti. Tavoitteena on kaksinkertaistaa operaation vahvuus.

EU:n kriisinhallintaoperaatioista Afrikassa on Slovenian kaudella ollut näkyvimmin esillä sotilaallinen operaatio EUFOR Tchad/RCA Tshadissa ja Keski-Afrikan tasavallassa. Operaatio käynnistettiin tammikuussa. Sen kokonaisvahvuus on 3700 sotilasta. Alustava toimintakyky saavutettiin 15.3.2008 ja operaation on määrä päättyä vuoden kuluttua tästä. Operaatio lla EU osallistuu alueen turvallisuustilanteen parantamiseen, maan sisäisten ja ulkoisten pakolaisten turvallisuuden ja vapaaehtoisen paluun edistämiseen sekä tukee humanitaarisia aputoimia.

EU:lla on kaksi siviilikriisinhallintaoperaatioita Kongon demokraattisessa tasavallassa (KDT). Pitkästä sisällissodasta toipuvassa maassa EU tekee työtä armeijan ja poliisin uudistamisen tukemiseksi painottaen erityisesti ihmisoikeuksia, lasten oikeuksia ja tasa-arvoasioita.

Guinea-Bissaussa on käynnistymässä EU:n siviilikriisinhallintaoperaatio turvallisuussektorin uudistamiseksi. Mm. järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen toiminnan tukemiseen sekä demokratian ja hyvän hallinnon edistämiseen tähtäävän operaation on määrä jatkaa toukokuun 2009 loppuun asti.

Itä-Euroopassa ja Etelä-Kaukasiassa on käynnissä kaksi rajamissiota. Georgian EU:n erityisedustajan rajatukioperaatio avustaa rajauudistuksen täytäntöönpanossa sekä kentällä Georgian rajavartiolaitoksen uuden toimintasäännösten käyttöönotossa. Moldovan ja Ukrainan välisellä rajalla EU parantaa mm. näiden kahden maan yhteistyötä rajavartiointissa.

Lähi-idässä EU:n operaatiot keskittyvät palestiinalaisalueelle ja Irakiin. Palestiinalaisalueella pyritään kattaviin uudistuksiin turvallisuussektorilla niin poliisin, tuomioistuinjärjestelmän kuin vankilajärjestelmänkin kohdalla, ja siellä toimii myös rajahallintoa kehittävä operaatio. Irakilaisille turvallisuussektorin edustajille tarjotaan koulutusta EU-maissa - toukokuuhun mennessä on koulutettu lähes 1500 irakilaista.

Operaatioiden suunnittelu ja johtaminen

EU:n kriisinhallintaoperaatioiden suunnittelu- ja johtorakenteita on kehitetty. Sihteeristön siviilikriisinhallintaosastolle (DGE IX) on lisätty kaksi uutta yksikköä, jotka vastaavat horisontaalisista kysymyksistä ja operaatioasioista. Viime vuonna perustettu siviilikriisinhallinnan suunnittelu- ja johtorakenne (*Civilian Planning and Conduct Capacity, CPCC*) on nyt täydessä toimintakyvyssä.

EU:n sotilasesikunnan uudelleenjärjestelyt ovat käynnissä. Tavoitteena on vahvistaa unionin strategisen tason suunnittelukykyä. Tehtyjä muutoksia koskevan arviointiraportin on määrä valmistua marraskuussa 2008.

EU on tehostanut toimintaansa luomalla 24/7 kyvyn (*EU Watchkeeping Capability, WKC*) tukea kriisinhallintamissioitaan. Osana EU:n sotilasesikuntaa toimiva WKC saavutti alustavan toimintavalmiuden maaliskuussa. Se valvoo käynnissä olevia sotilasoperaatioita sekä viittä siviilioperaatiota. Tavoitteena on, että syksyyn mennessä WKC kykenee vastaanottamaan, käymään läpi ja välittämään kaikkia unionin siviilioperaatioita koskevaa informaatiota.

Voimavaratyö

Slovenian puheenjohtajuuskaudella käytiin runsaasti keskustelua sotilaallisten voimavarojen kehittämisestä. Yleistavoitteen 2010 (HLG, *Headline Goal 2010*) ja edistymisluettelon (*Progress Catalogue 2007*) mukaisesti kartoitettiin keskeisiä puutealueita. Euroopan puolustusviraston (EDA) ja EU:n sotilaskomitean yhteistyönä laaditun sotilaallisten suorituskykyjen kehittämissuunnitelman (*Capability Development Plan, CDP*) neljän työlinjan löydökset kokoava asiakirja esitellään Euroopan puolustusviraston suorituskykyjohtokunnan hyväksyttäväksi heinäkuussa.

Tarkastelukaudella ei aktivoitu EU:n taisteluosastoja. Slovenian puheenjohtajuuskaudella edettiin taisteluosastojen standardointityössä, jossa tuotetaan jäsenmaiden vapaaehtoiseen käyttöön yleisiä ohjeita taisteluosastovalmisteluihin. Lisäksi Slovenian kaudella aloitettiin EU:n nopean toiminnan konseptin tarkastelu joulukuussa 2007 sovitun tehtävänannon mukaisesti.

EDA:n toiminnan keskiössä ovat olleet neljällä osa-alueella työnettävät pitkän tähtäimen strategiat. CDP:n lisäksi on käynnissä eurooppalaisen puolustusalan teknologisen ja teollisen perustan strategian (*European Defence Technological and Industrial Base, EDTIB*) toimeenpano, jossa tavoitteena on varmistaa voimavaralähtöinen, kyvykäs ja kilpailukykyinen Euroopan teollinen perusta. Eurooppalaisen tutkimus- ja teknologiastrategian (*European Defence Research and Technology, EDRT*) kehittäminen etenee. Virasto on myös aloittanut materiaaliyhteistyöstrategian työstämisen. Valmis strategia on tarkoitus esitellä puolustusministerijohtokunnalle marraskuussa.

Siviilipuolen voimavaratyössä on käynnistynyt työ 2010 siviilivoimavaratavoitteen (*Civilian Headline Goal 2010*) toimeenpanemiseksi. Siviilikriisinhallinnan nopean toiminnan siviilivalmiusryhmän koko on

noin sata asiantuntijaa. Operaatioiden johtamisen tehokkaampaan ja ammattimaisempaan toimintaan on kiinnitetty huomiota ja budjetointimenettelyjä pyritään virtaviivaistamaan operaatioiden käynnistämisen nopeuttamiseksi. Palkkajärjestelmän uudistuksilla on pyritty tekemään EU-operaatioista houkuttelevampia.

Ihmisoikeudet, gender ja lapset aseellisissa konflikteissa

Gender-valtavirtaistamisen merkityksen korostaminen jatkui Slovenian puheenjohtajuuskaudella. Pyrkimyksenä on vahvistaa YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1325:n toimeenpanoa.

Lapsen oikeudet on ollut eräs Slovenian pj-kauden painopisteistä, erityisesti lasten erityistarpeiden parempi huomioiminen aseellisissa konflikteissa. Kertomuskauden aikana päivitettiin tähän liittyvät suuntaviivat ja muistilista.

Lisäksi esillä ovat olleet mm. seuraavat kysymykset:

- operaatioista saadut kokemukset;
- siviili- ja sotilaallisten toimijoiden välinen koordinaatio;
- turvallisuus ja kehitys;
- aseistariisunta, demobilisaatio ja yhteiskuntaan jälleenintegroiminen (DDR) sekä turvallisuussektorin reformi (SSR);
- konfliktien ennaltaehkäisy;
- ETPP:n näkyvyyden lisääminen;
- yhteistyö kansalaisjärjestöjen kanssa;
- kriisinhallintaan liittyvät koulutusasiat (EU:n puolustusakatemia uudistettu yhteinen toiminta hyväksyttiin neuvostossa kesäkuussa.);
- yhteistyö kansainvälisten järjestöjen, Välimeren alueen kumppaneiden ja kolmansien maiden kanssa sekä EU:n tuki afrikkalaisten kriisinhallintavoimavarojen vahvistamiseksi.

Ranskan puheenjohtajuuskauden ETPP-mandaatti

Tulevan puheenjohtajamaan Ranskan mandaatti kattaa keskeiset jatkuvasti esillä olevat teemat, kuten operaatiot, voimavaratyön, suhteet kansainvälisiin järjestöihin, kolmansiin maihin ja kansalaisjärjestöihin, harjoitusten ja koulutuksen valmistelu ja toteutus, ihmisoikeudet sekä Euroopan puolustusviraston toiminta.

Ranskan puheenjohtajuuskauden prioriteetteja on käsitelty yksityiskohtaisemmin ulkoasiain-valiokunnalle 20.5.2008 annetussa informaatiossa. Ranskan puheenjohtajakauden mandaatti noudattelee vakiintunutta käytäntöä, jossa puheenjohtajavaltio pyrkii kehittämään ETPP-sektoria jatkuvuutta korostaen. Painopistealueina ovat operaatiot sekä voimavarojen kehittämistä koskevat kysymykset.